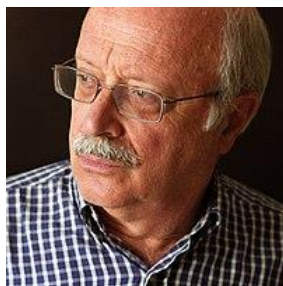

Kemal, Venizelos i el Tractat d'Amistat Greco-turc de 1930

Thanos Veremis
(Traducció: Toni Góngora)

«Ο Κεμάλ, ο Βενιζέλος και το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας 1930». El resultat polític dels sacrificis grecs va ser el Tractat d'Amistat i Estabilitat, Conciliació i Arbitratge signat pels dos dirigents a Ankara el 30 d'octubre de 1930. Article de Thanos M. Veremis –professor emèrit de la Universitat d'Atenes, vicepresident de la Fundació grega per a la política europea i exterior— publicat al diari *Τα Νέα* (*Les Notícies*) el 30 d'octubre de 2020. Es troba en el següent enllaç: <https://www.tanea.gr/2020/10/30/people/o-kemal-o-venizelos-kai-to-ellinoturkiko-symfono-filias-1930/>

Fotografia: Wikimedia Commons

Thanos Veremis (Atenes, 1943) va estudiar Ciències Polítiques a la Universitat de Boston i Història a la Universitat d'Oxford. Ha estat professor i investigador visitant a les universitats de Harvard, Princeton i Oxford, i des del 1987 impartí Història Política al Departament de Ciències Polítiques i Administració Pública de la Universitat d'Atenes, on ara és professor emèrit. Ha ocupat càrrecs de responsabilitat en diverses institucions culturals i ha col·laborat en importants documents de caràcter històric. Ha intervingut en política en els partits *Acció [Δράση]*, d'orientació liberal.

L'actual reculada del kemalisme a Turquia després d'uns vuitanta anys de domini inalterable ens recorda que l'època en què Atatürk desitjava apropar el règim laic del seu país a Europa i Elefthérios Venizelos, resoldre els assumptes pendents amb el país veí, va ser possible el Tractat d'Amistat Greco-turc de 1930.

Després d'una absència de quatre anys, Venizelos va tornar al poder triomfalment el 1928 i tot d'una va prendre la iniciativa de cercar la reconciliació amb Turquia.

Venizelos va poder prendre una iniciativa que presentava enormes dificultats gràcies a la gran superioritat obtinguda a les eleccions de 1928, mentre que Kemal Atatürk ja era el líder indiscutible del seu país, sense les inhibicions parlamentàries dels polítics grecs. El principal tema pendent entre Grècia i Turquia era la situació legal de les propietats deixades pels refugiats dels dos països i el seu paper en la configuració dels termes de l'acord final. La tàctica d'Ankara era inflar les propietats dels turcs a Grècia des de 1912 i utilitzar els grecs d'Istanbul com a palanca de pressió per doblegar les resistències gregues.

Paral·lelament, es regulaven les qüestions relatives a les terres pertanyents a persones que no entraven dins l'intercanvi de població, però havien estat ocupades per grecs, com ara les dels turcs de la Tràcia occidental a les quals s'havien instal·lat refugiats de la Tràcia oriental. Grècia també va assumir la indemnització dels grecs d'Istanbul que no entraven

dins l'intercanvi per les propietats que tenien fora dels límits de la ciutat. Turquia va rebre el saldo deutor de les indemnitzacions mútues i es va veure obligada a retornar als ciutadans grecs d'Istanbul els béns immobles de dins la ciutat. Venizelos estava interessat a consolidar l'acord territorial de Lausana, mentre que a Kemal li interessava que el seu país no assumís la càrrega d'un deute gran.

El resultat polític dels sacrificis grecs va ser el Tractat d'Amistat i Estabilitat, Conciliació i Arbitratge signat pels dos dirigents a Ankara el 30 d'octubre de 1930. Així, els refugiats grecs van ser privats de les indemnitzacions que esperaven per les propietats perdudes, encara que Venizelos els va fer veure que l'estat grec havia gastat 80 milions de lliures per restablir-los.

Eleythérios Venizelos i Kemal Atatürk, l'un de bracet amb la dona de l'altre, a la recepció a Ankara que tingué lloc després de la signatura del Tractat d'Amistat Greco-turc, el 30 d'octubre de 1930

La cirereta que va culminar l'acord va ser la invitació turca a Venizelos per visitar Ankara. El polític grec va mirar d'evitar Istanbul per no veure's obligat a fer una visita protocol·lària al Patriarca Ecumènic, ja que això podria afectar el bon clima de relacions amb Turquia. Quan va rebre garanties que tal cosa no havia de succeir necessàriament, Venizelos va procedir a la seva visita al Patriarcat.

El Tractat a Ankara

En aquest viatge Venizelos va anar acompanyat del ministre d'afers estrangers Andreas Mikhalakópulos. El Tractat que van signar a Ankara el 30 d'octubre de 1930 contenia tres acords. El primer incloïa la clàusula per la qual els dos països adquirien el compromís mutu de no participar en cap acord polític o econòmic que anés en perjudici de l'altre. El segon acord contenia un protocol naval que obligava els dos països a no encarregar ni construir vaixells de guerra sense acord previ entre ells. D'aquesta manera evitarien armament naval que pogués incidir negativament en les seves relacions. El segon acord va permetre a Venizelos renunciar a la comanda d'un cuirassat de fabricació alemanya, el *Salaminia*, i abordar més tard la comanda de quatre destructors a les drassanes italianes. El tercer acord incloïa un conveni comercial i consular per potenciar les relacions comercials entre els dos països.

Durant molt de temps, els dos països s'han donat suport mutu en els seus objectius internacionals. Turquia va intervenir en la solució de les disputes greco-búlgares, mentre que Grècia va tenir un paper protagonista en l'ingrés de Turquia a la Societat de Nacions el 1932. La visita Venizelos - Mikhalakópulos, la van tornar Ismet Paixà i Rüştü Aras a Atenes el 5 d'octubre de 1931.

Al líder de l'oposició, Panagís Tsaldaris, que el va criticar al Parlament per la manca de previsió respecte als grecs d'Istanbul, Venizelos li va respondre: «Pel que fa al futur de la població d'origen grec a Turquia crec que l'actitud del govern turc anirà d'acord amb el desenvolupament de les relacions amistoses entre els dos estats. Els grecs a Turquia, siguin súbdits turcs o ciutadans de Grècia, rebran suport del govern turc d'acord amb el desenvolupament de les relacions amistoses i estretes entre els dos estats».

El Tractat va facilitar les relacions amb altres països balcànics de l'època, de manera que Grècia es pogués ocupar sense distraccions dels nombrosos problemes interns que tenia, com ara l'estabilització de la dracma, la millora de les condicions de vida dels refugiats i el restabliment de l'estabilitat política.

Les relacions entre els dos països es van desenvolupar encara més. El 14 de setembre de 1933 van signar a Ankara un acord en què es comprometien a garantir les fronteres comunes. Tot i que la garantia era diplomàtica i no pas militar, va marcar una fita en el traçat de les seves fronteres, de manera que aquest precedent constituís un punt de referència permanent.

La importància d'aquest acostament rau en la visió compartida pels dos líders de l'interès comú en aquell moment. Les tendències revisionistes de l'actual govern turc contra tots els tractats i acords del període d'entreguerres obren un nou capítol de revisionisme per part del sr. Erdogan.